

Journal of Urban Environmental Policy
Vol 1, No 3, Autumn 2021
pISSN: 2783-3496- e ISSN: 2783- 3909
<http://juep.iaushiraz.ac.ir/>

DOR: 20.1001.1.27833496.1400.1.3.4.6

Research Paper

Investigating the effect and relationship between attachment to place and spatial identity in indigenous and non-indigenous people in three scales: city, neighborhood and home

Yaghowb Peyvastehgar¹: Associate Professor of Architecture and Urban Planning, Yasuj, Branch, Islamic Azad University, Yasuj, Iran

Zahra Akbari: Master of Architecture, Yasooj Branch, Islamic Azad University, Yasuj, Iran

Received: 2021/10/29 **PP:** 45-62 **Accepted:** 2021/12/07

Abstract

Spatial attachment is an emotional connection that people make with certain places that they prefer to stay in and feel safe and secure in. Spatial identity, however, is defined as part of personal identity and is the process by which people describe themselves as belonging to a particular place through interaction with places. Many studies have found a positive association between these variables in populations that have maintained continuous interactions over a long period of time. This article will present a study in which we have compared place attachment and place identity in samples that differ from place to place based on place of birth and length of stay and the size of these links. Despite the fact that the intensity of attachment and identity that is built with the place is hypothetically affected by the size of the environment. In order to explore the differences between the two associations and the size of the environment, we conducted a study in neighborhoods, cities, and homes. The results of the study show possible differences in place attachment and place identity between residents who were born in the city and residents who are originally from other cities. Also, the identity and attachment of the place are the same for the natives, while the people of other places give a higher score for the attachment instead of the identity. The sample includes 208 people (54.8% native and 45.2% from other cities). The results of the study enable us to consider that spatial attachment develops before spatial identity, and the connection to the house is stronger than the connection to the neighborhood, but the attachment and identity to the city is stronger than either. There is a higher level of attachment and identity in the city than at home and less in the neighborhood.

Key Words: Duration of stay, Indigenous, Immigrants, Place attachment, Place identity.

Citation: Yaghowb Peyvastehgar, Zahra Akbari (2021): **Investigating the effect and relationship between attachment to place and spatial identity in indigenous and non-indigenous people in three scales: city, neighborhood and home**, Journal of Urban Environmental Policy, Vol 1, No 3, Shiraz, PP 45- 62.

¹. **Corresponding author**, Yaghowb Peyvastehgar **Email:** Peyvastehgar@gmail.com, **Tell:** +98122233269

Extended Abstract

Introduction:

Spatial attachment is an emotional connection that people make with certain places that they prefer to stay in and feel safe and secure in. Spatial identity, however, is defined as part of personal identity and is the process by which people describe themselves as belonging to a particular place through interaction with places. Many studies have found a positive association between these variables in populations that have maintained continuous interactions over a long period of time. This article will present a study in which we have compared place attachment and place identity in samples that differ from place to place based on place of birth and length of stay and the size of these links. Despite the fact that the intensity of attachment and identity that is built with the place is hypothetically affected by the size of the environment. In order to explore the differences between the two associations and the size of the environment, we conducted a study in neighborhoods, cities, and homes.

Methodology:

To examine the primary purpose of the study in general to compare between indigenous and non-indigenous in identity characteristics in three scales of place (home, neighborhood, city) and characteristics of attachment to place in three scales of place (home, neighborhood, city) using From the variance model f of SPSS software, the comparison of means is investigated. Then, in the secondary purpose of the research, the effect of each of the place scales (house, neighborhood, city) on the place identity index and attachment to the place and also the effect of the total place identity index on place attachment by determining the coefficient of each Features of AMOS software will also be discussed. Data collection was done through a questionnaire. The interviews conducted were semi-structured and semi-organized, the main means of inferring information, although the observer of the participant was also used. The statistical population in this study used 250 families who migrated to Shiraz from other cities for various reasons and stayed in this city for different periods of time. The selection of participants with different years of residence helped us to assess the extent of the change in attachment to the environment and their respective spatial identities during the transition during these courses. The questions were formulated in the form of a questionnaire based on key topics and characteristics of attachment to place, spatial identity and transfer process. They gave the supplier. However, there were specific key questions in each set of interviews, allowing for deductive ease. The interviews were one-on-one and then SPSS and AMOS software were used for statistical analysis. According to the answers given for each person, according to the content of the questionnaire, the degree of attachment and identity of the place were examined.

Results and discussion:

In evaluating the impact of different scales of house, neighborhood and city on identity among natives and non-natives, we concluded that the highest level of identity among natives compared to the city, then home and finally the least impact on neighborhood and the highest level of identity Mandi in non-natives also had a house relative to the city, then a house and finally to a neighborhood, but as a result of the research, the neighborhood identity in natives is higher than non-natives and also in a native city is higher than non-natives. Its impact on non-natives is greater than that of natives.

In evaluating the impact of different scales of home, neighborhood and city on attachment among natives and non-natives, we concluded that the highest degree of attachment among natives to the house, then the neighborhood and finally the least impact on the city and the highest degree of attachment to non-natives. To the house, then the city and finally to the neighborhood, but as a result of research, the degree of attachment of the neighborhood in the natives is higher than non-natives and also in the house of the natives is higher than non-natives, but the identity of the city is more effective in non-natives Is from the natives.

In examining the relationship between attachment and identity in both indigenous and non-indigenous cases, it reports a high degree of correlation and the standard values in the research results, reaching the desirability, indicate that the research is standard and the errors are minimal.

Conclusion:

As belonging to a place grows, people begin to define themselves by place on three scales, on a larger scale such as country or nationality, region, province, city, and on a smaller scale city components such as district, neighborhood, and smaller scale. Workplace, home, room. Neighborhood and communication among people through public values and the length of time individuals live, strengthens social relations and increases the sense of belonging and thus the sense of community. Therefore, residents who live in a place for a long time have enough time to identify a place, so the length of residence potentially increases the attachment to the place. Places and spaces are also potentially important symbols of the person or group that convey the concept of ownership and preserve individual and group aspects of identity, so the physical characteristics of the place are understood and identified for the person through symbols and signs. And it is the community that defines the relationship between place and people and the identity of place, and reinforces mental compatibility, the degree of homogeneity of values and lifestyles that are symbolically expressed by a place with its values and way of life. The more mental compatibility there is, the more likely it is that spatial affiliation will occur. In fact, the socio-cultural meanings of a place connect individuals and groups to the environment. Therefore, in fact, the residential environment or home can be the place of expression of individual identity and the neighborhood and especially the city is the place of manifestation of their social identity.

فصلنامه سیاست‌گذاری محیط شهری

سال ۱، شماره ۳، پاییز ۱۴۰۰

شاپا چاپی: ۳۴۹۶-۲۷۸۳ - شاپا الکترونیکی: ۳۹۰۹-۲۷۸۳

<http://juep.iaushiraz.ac.ir/>

DOR: 20.1001.1.27833496.1400.1.3.4.6

مقاله پژوهشی

بررسی تأثیر و ارتباط دلبستگی به مکان و هویت مکانی در افراد بومی و غیر بومی در سه مقیاس: شهر، محله و خانه

یعقوب پیوسته گر^۱: دانشیار گروه معماری و شهرسازی، واحد یاسوج، دانشگاه آزاد اسلامی، یاسوج، ایران
زهرا اکبری: کارشناسی ارشد معماری، واحد یاسوج، دانشگاه آزاد اسلامی، یاسوج، ایران

دریافت: ۱۴۰۰/۰۸/۰۷ صص ۶۲-۴۵ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۹/۱۶

چکیده

دلبستگی مکانی، نوعی پیوند عاطفی است که مردم با مکان‌های خاص برقرار می‌کنند که ترجیح می‌دهند در آن بمانند و در آن احساس امنیت و آرامش می‌کنند. با این حال، هویت مکانی، به عنوان جزئی از هویت شخصی تعریف شده و فرایندی است که توسط آن مردم از طریق تعامل با مکان‌ها خود را به لحاظ تعلق به مکانی خاص توصیف می‌کنند. بسیاری از تحقیقات، ارتباط مثبتی را بین این متغیرها در جمعیت‌هایی که تعاملات مداومی را در مدت زمان طولانی حفظ کرده‌اند، مشاهده کرده‌اند. این مقاله مطالعه‌ای را ارائه خواهد کرد که در آن‌ها ما به مقایسه دلبستگی مکانی و هویت مکانی در نمونه‌هایی پرداخته ایم که بر اساس مکان تولد و طول اقامت و اندازه این پیوندها با مکان‌های مختلف متفاوت می‌باشند. با وجود این واقعیت که شدت دلبستگی و هویت که با محل بنا شده فرضاً تحت تأثیر اندازه محیط قرار دارد. به منظور کشف تفاوت‌های رابطه بین این دو پیوستگی و اندازه‌ی محیط، ما یک مطالعه در محله‌ها و شهرها و خانه‌ها انجام داده ایم. نتایج مطالعه تفاوت‌های ممکن در دلبستگی مکانی و هویت مکانی بین ساکنانی که در شهر به دنیا آمدند و ساکنانی که در اصل از شهرهای دیگر هستند را نشان می‌دهد. همچنین اینکه هویت و دلبستگی مکانی برای بومی‌ها همزمان می‌باشد در حالیکه افراد مکان‌های دیگر نمره بالاتری را برای دلبستگی بجای هویت در نظر می‌گیرند. نمونه‌ها شامل ۲۰۸ نفر (۵۴.۸٪ بومی و ۴۵.۲٪ از دیگر شهرها). نتایج مطالعه ما را قادر می‌سازد تا در نظر بگیریم که دلبستگی مکانی قبل از هویت مکانی، توسعه میابد و پیوند با خانه قویتر از پیوند با محله می‌باشد اما دلبستگی و هویت با شهر قوی‌تر از هر کدام از آنها می‌باشد. که سطح بیشتری از دلبستگی و هویت در شهر وجود دارد تا در خانه و کمتر در محله.

واژه‌های کلیدی: طول مدت اقامت، بومی، مهاجران، دلبستگی مکانی، هویت مکانی.

استناد: پیوسته گر، یعقوب، اکبری، زهرا (۱۴۰۰): بررسی تأثیر و ارتباط دلبستگی به مکان و هویت مکانی در افراد بومی و غیر بومی در سه مقیاس: شهر، محله و خانه، فصلنامه سیاست‌گذاری محیط شهری، سال ۱، شماره ۳، شیراز، صص ۶۲-۴۵.

^۱ نویسنده مسئول: یعقوب پیوسته گر، پست الکترونیک: Peyvastehgar@gmail.com، تلفن: ۰۹۱۲۲۲۳۳۲۶۹

مقدمه:

مکان‌ها بخشی از واقعیت هستند که مردم در آن‌ها زندگی می‌کنند و در نتیجه بر طبق خصوصیات فیزیکی، احساسی و رفتاری که به آن‌ها نسبت داده می‌شوند، نشان داده می‌شود (Generaux, Ward, & Russel 1995). همچنین نگرش‌ها، احساسات و عقاید که با مکان برقرار می‌شوند نیز بر روی تصویر درونی که افراد از آن‌ها دارند تاثیر می‌گذارد (Werner, Brown, & Altman, 2002). مطابق با این مسئله، پیوندهای عاطفی که افراد با مکان‌ها برقرار می‌کنند، نقش مهمی را در روشی درک می‌کنند و تفسیر می‌کنند، ایفا می‌کند (Félonneau, 2004; Scannell & Gifford, 2010). اما در همان زمان، ادراک و ارائه شناختی از یک مکان نیز می‌تواند بر پیوندهای برقرار شده میان یک فرد و یک مکان تاثیر بگذارد (Brown, Perkins, & Brown, 2003; Rollero & De Piccoli, 2010). این دو پیوند که با مکان به وجود آمده است و بیشترین توجه از جانب طراحان شهری و روان‌شناسان محیطی دریافت می‌کند دل‌بستگی به مکان و هویت مکان می‌باشد. در یک مفهوم جغرافیایی یک فرد ممکن است احساس وابستگی به مکان‌های محدود یا وسیع با خصوصیات مختلف کند، اما وابستگی مکانی در میان دیگر متغیرها، مانند طول اقامت، مفاهیم مشترک و تعلقات اجتماعی مطرح می‌شود. در پرتو مسائل بالا، مطالعه روابط میان دل‌بستگی مکان و هویت مکان به طور همزمان در سه مقیاس مختلف مکان شهری (یعنی شهر، محله و خانه) و با انواع مختلف جمعیت‌ها (یعنی افراد بومی و غیر بومی) جایگزین یک منطق تئوری اصلی و انگیزش اصلی برای انجام این مطالعه می‌گردد. و در انواع مختلفی از نمونه‌ها مانند ساکنان با اقامت طولانی، مهاجران خارجی، گردشگران، اعضای کمپ دراز مدت، صاحبان خانه تعطیلات و کودکان ساکن مدرسه، مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهد و نشان می‌دهد که چگونه دل‌بستگی مکانی متفاوت می‌باشد. در این روش، با استفاده از نمونه‌های غیر بومی و بومی با طول اقامت مختلف، ما را قادر می‌سازد تا چگونگی شکل این پیوند‌ها و توسعه متفاوت آنها را مقایسه کنیم. یافته‌های تحقیق منجر به دستیابی به دیدگاه‌ها در مورد چگونگی تاثیرگذاری ابعاد بر روشی که افراد پیوندهای خود با مکان را توسعه می‌دهند، می‌شود. نتایج، وجود روابط قابل توجه میان معیارهای دل‌بستگی شهری و دل‌بستگی محله، دل‌بستگی به خانه، هویت شهر و هویت محله و هویت خانه و بین این دو پیوندها در متون فیزیکی را نشان می‌دهد. این بیان می‌کند که گرچه دل‌بستگی و هویت دو مفهومی هستند که جنبه‌های مختلف فیزیولوژیکی روابط متقابل با محیط را اندازه‌گیری می‌کنند و توسط متغیرهای مختلف تحت تاثیر قرار می‌گیرند، اما به شدت به یکدیگر مرتبط می‌باشند. این یافته‌ها نیاز به ایجاد تمایز میان معیارهای دل‌بستگی و هویت را مورد تاکید قرار می‌دهند و منجر به سوالاتی در مورد توجهی می‌شوند که باید به ویژگی‌های متن فیزیکی پرداخته شود که در آن مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرند.

مبانی نظری تحقیق:

مکان و سطوح مختلف معنای آن: مکان یک مفهوم انتزاعی و ذهنی نیست، بلکه اولین قرارگاه ارتباط مستقیم با جهان و محل زندگی انسان است، به همین دلیل سرشار از معنا، واقعیت‌های کالبدی و تجربه‌های انسانی بوده و رابطه عاطفی عمیقی با انسان برقرار می‌کند (Relph, 2007, 120) و انسان‌ها در مواجهه با مکان، براساس تفکرات و انتظارات خود نسبت به آن قضاوت‌ها و احساسات مختلفی داشته و به گونه‌های مختلف در آن حضور می‌یابند که در قالب تعاملات شناختی، عاطفی و عملکردی، قابل بررسی است. (Hashemnezhad, Yazdanfar, Heidari, & Behdadfar, 2013). بسیاری تجربه مکان را از نحوه ارتباط بین شخص و محیط نشأت گرفته می‌دانند. پس شناخت یک مکان در لحظه حضور در آن صورت می‌گیرد که ساختار کالبدی با ویژگی‌هایش، تجارب ما از مکان، خاطرات و احساسات وابسته به مکان را زنده می‌کند و شناخت از مکان را ممکن می‌سازد. زمان یا طول مدت آشنایی با یک مکان، نقش اساسی در معنا یافتن یک مکان در ذهن افراد بازی میکند بطوریکه با افزایش مدت زمان آشنایی، افراد از سطح شناخت و ارتباط فیزیکی با مکان به سطح دل‌بستگی و علاقه مندی به مکان میرسند و با افزایش مدت زمان، مکان برای نامبردگان واجد کارکردهای اجتماعی میشود که در این حالت، مکان بخشی از هویت فرد به شمار می‌رود. بنابراین سطوح مخلف معانی در جریان تعامل فرد با مکان است. هر چه مدت زمان تعامل انسان با مکان بیشتر شود، فرد سطوح عمیقتری از معنا را نسبت به آن مکان ادراک میکند. تا زمانی که معنای مکان در ساختار فیزیکی ذهنی و فعالیت‌هایی که در آن رخ می‌دهد جستجو شود، چیزی یافت نمی‌شود، بلکه باید معنا را در تصویرهای ذهنی و تجربه‌های انسان از مکان جستجو کرد. در واقع مکان‌ها نقش حیاتی در جهت توسعه و حفظ هویت فردی و گروهی مردم بازی می‌کنند

تعاریف و دیدگاه‌های مختلفی نسبت به مکان و معنای آن ارائه شده است که در یک دسته بندی کلی می‌توان دو رویکرد پدیدارشناختی و اثباتی را در این خصوص قابل توجه دانست. پدیدارشناسان در تعبیر خود از یک احساس درونی نسبت به مکان یاد میکنند. بر این اساس پدیدارشناسان مکان را دارای دو بعد ذهنی (عرصه درونی) و عینی (عرصه بیرونی) تعریف کرده اند. بعد عینی مکان، معرف ویژگی‌های کالبدی و فیزیکی مکان است این در حالی است که منظور از بعد ذهنی مکان، احساسات عمیق و درونی فرد نسبت به روح حاکم بر آن مکان است (Tuan, 1977). رویکرد اثبات گرای به ویژه در حوزه روانشناسی محیط، به ابعاد مختلف تعامل فرد با محیط به ویژه در ارتباط با نحوه ادراکات فرد نسبت به آن محیط می پردازد. آنچه در این رویکرد به عنوان معنای مکان شناخته می شود، به نوعی تصاویر ذهنی افراد از آن مکان است (Lynch, 1981) چنین تصوراتی تحت تاثیر عوامل مختلفی به وجود می آیند که شامل دو دسته عوامل محیطی و عوامل انسانی هستند عوامل محیطی شامل ویژگیهای مختلف فضایی محیط به ویژه ساختارهای فرمی و عملکردی آن هستند؛ بدین معنا که محیط دارای قابلیت‌هایی است که فرد آنها را بسته به انگیزه‌ها و نیازهایش ادراک نموده و معانی مختلفی را در ذهن برای آنها متصور می شود (Motalebi, 2006). عوامل انسانی خود در دو دسته ابعاد فردی و ابعاد اجتماعی قابل تقسیم است که ابعاد فردی شامل فرهنگ و ارزش‌های مورد قبول فرد و همچنین ویژگی‌های دموگرافیک فرد شامل سن، جنسیت، میزان تحصیلات و ... است که بر نحوه ادراک وی از آن مکان تاثیر می گذارد (Meesters, 2009). ابعاد اجتماعی معنا شامل تعاملات و روابط اجتماعی فرد با دیگر افراد است که منجر به شکلگیری خاطرات، و احساس تعلق خاطر و در نهایت هویت نسبت به مکان میشود (Gustafson, 2001)

دلبستگی به مکان: مکان پدیده ایست که انسان در طول زندگی خود به آن معنا بخشیده و به آن وابسته می شود. میان دلبستگی به مکان و ادراک و شناخت مکان از سوی فرد رابطه مثبت وجود دارد تا آنجا که خود را با آن باز می شناسد. دلبستگی به مکان براساس تعامل شناختی، عاطفی و عملکردی بین افراد، گروه‌ها و مکان کالبدی - اجتماعی در طول زمان شکل می گیرد (Charkhchian, 2010). ارتباط عاطفی بین فرد و مکان برپایه نحوه قضاوت، ترجیحات و شناخت از مکان برقرار می شود. دلبستگی به مکان به پیوند فرد با مکان منجر می شود که انسان خود را جزئی از مکان می داند و بر اساس تجربه‌های خود از نشانه‌ها، معانی، عملکردها و شخصیت نقشی برای مکان در ذهن خود متصور می سازد و مکان برای او مهم و قابل احترام می شود (Falahat, 2006). در شکل گیری دلبستگی به مکان، انسان، مکان، زمان و تعامل انسان و مکان به لحاظ شناختی، عاطفی و عملکردی قابل طرح است. دلبستگی، اشتیاق به زندگی با دیگران و رفتار هدفمند را باید از نگاه می داند. دلبستگی گاه در بستر سیستم‌های رفتاری و اجتماعی هم چون فرآیند جامعه پذیری فرد نیز ایجاد می شود (Gifford, 2000). در واقع دلبستگی به مکان، ارتباط نمادین با مکان است که با دادن معانی عاطفی وحس مشترک فرهنگی، توسط افراد به مکان خاص شکل می گیرد. دلبستگی به مکان برخاسته از فعالیت‌ها و تعاملات بین انسان - مکان و انسان - انسان در یک مکان خاص است (Low & Altman, 1992).

عوامل مؤثر در شکل‌گیری دلبستگی به مکان: مطالعات انجام شده در زمینه دلبستگی به مکان به عوامل مختلفی در این رابطه اشاره می‌کند که می‌توان به نقش عوامل فرهنگی، اجتماعی و عوامل کالبدی (Marcus & Sakissian, 1986)، فردی (Low & Altman, 1992)، عوامل زمینه‌ای عامل زمان و عوامل فعالیت و تعاملی اشاره کرد.

عوامل فرهنگی، اجتماعی و فردی: بر این اساس دلبستگی به مکان با چند عامل بیان می‌شود: الف) در تبیین ویژگی‌های فردی و نقش آن در نحوه تعامل با مکان به عوامل مختلفی چون جمعیت‌شناسی (سن، جنسیت، سواد)؛ نوع رابطه فرد با مکان؛ نحوه گزینش مکان؛ مدت اقامت و سبک زندگی اشاره کرد. ب) در مورد ویژگی‌های فرهنگی می‌توان به میزان اشتغال به شبکه‌های اجتماعی و تعاملات فرهنگی که مبتنی بر مشارکت مردم در مکان اشاره کرد. ج) ویژگی‌های اجتماعی به نحوه حضور فرد در مکان به همراه سایرین عاملی قوی در تصمیم فرد برای ماندن در آن مکان است حس مثبت از ارتباطات اجتماعی، دنیایی برای فرد خلق می‌نماید که دل‌کنند از آن، وی را دچار تشویش می‌کند. (fried, 1963). **عوامل کالبدی:** نقش بعد کالبدی مکان بر دلبستگی به مکان اشاره مستقیم دارد به وجود تسهیلات و خدمات، نوع سازماندهی، نحوه دسترسی، ترکیب هندسی و تزئینات و که نهایتاً به رضایتمندی از مکان منجر می‌شود. **عوامل زمینه‌ای:** موقعیت قرارگیری مکان در زمینه شهری و نحوه ارتباط با پیرامون، زمینه و بستر عواملی هستند که تأثیر فراوانی در دلبستگی به مکان دارد. **عامل زمان:** در روند شکل‌گیری دلبستگی به مکان عامل زمان نیز دخالت دارد. طول مدت آشنایی افراد با یک مکان، میزان استفاده از آن و طول مدت سکونت در آن عاملی است که گاه بدون توجه به سایر ابعاد سبب بروز دلبستگی به مکان در افراد و گروه‌ها می‌گردد. **عوامل فعالیت و تعاملی:** یکی از عوامل تأثیرگذار فعالیت‌ها و تعاملات بین انسان - مکان و انسان - انسان در آن مکان است. به این ترتیب که (Low & Altman, 1992). نوع فعالیت‌های مکان سبب برآورد

شدن نیازها و انتظارات فرد از مکان می گردد و مکان باید ظرفیت برآورد ه ساختن نیازها و انتظارات فرد از مکان را داشته باشد که این عامل نیز خود در گروه عوامل کالبدی قابل بررسی است. **رضایتمندی از مکان**: رابطه عاطفی بین فرد و مکان، به رضایت وی از مکان و نحوه ارزیابی او از آن مکان بستگی دارد و هنگامی به وقوع می پیوندد که نیازها و توقعات انسان در مکان برآورده گردد تا، احتمال توسعه رابطه عاطفی مطلوب تر با آن مکان نیز افزایش می یابد بنابراین یکی از مهم ترین ابعادی که در این زمینه باید مورد بررسی قرار گیرد، میزان رضایت مندی افراد از مکان است (Fisher et al, 1985,190).

- هویت مکان:

هویت را می توان به معنایی که انسان ها از طریق احساسات ذهنی از وجود هر روزه خود و ارتباطات گسترده اجتماعی کسب می کنند، تعریف نمود. این وجود و ارتباطات نیازمند مکانی برای شکل گیری است. هویت مکان به عنوان یکی از راه های ارتباط بین انسان و مکان از طریق فرهنگ، سابقه تاریخی، خاطرات جمعی، نوع و ماهیت فناوری ساخت، عملکردها، نشانه ها، فرم ها و نمادهای شهری و ویژگی های بصری و کالبدی ادراک می گردد. پروشنسکی معتقد است هویت مکان زیرمجموعه ای از هویت خویش است. فرد تنها محیط را در ذهن خود ثبت نمی کند بلکه احساسات و ایده هایش را در مورد آن بسط می دهد و با محیط خود از همان راهی ارتباط برقرار می سازد که هویتش آن را مهم می داند (Proshansky et al, 1983). هویت مکان از ارزش های فردی و جمعی نشأت می گیرد و با گذر زمان عمق، گسترش و تغییر می یابد (Relph, 1976). شولز مطالعه مکان را مطالعه رویدادها و حوادثی که در آن اتفاق می افتد، می داند و معتقد است که مجموعه ای از رخدادها، شکل ها، رنگ ها، و بافت ها شخصیت یک مکان یا هویت آن را شکل می دهد. مباحثی همچون هویت مکان بستر خاطرات شهروندان است. تکیه بر نقش هویت مکان در شکل گیری خاطرات به عنوان زیر بنای هویت های فردی و جمعی در یک جامعه و ارتباط متقابل خاطرات با میزان پیوندهای احساسی افراد با محیط از نوع هویت مکانی و تعلق مکانی، در ابعاد مختلف شکل دهنده یک مکان اعم از فرم، فعالیت و تصورات می باشد. همچنین از ترکیب واژه مکان و هویت، دو واژه هویت مکان و هویت مکانی سر بر می آورند. در معنی اول هویت به واژه مکان اشاره می کند و یعنی مجموعه ای از ویژگی های مکانی که تمایز و پیوستگی مکان در زمان را عهده دار هستند و به ویژگی های قابل تشخیص مکان بیرونی اشاره دارد، اما هویت مکانی نتیجه ذهنی شدن هویت مکان برای یک فرد یا جمع است به طوری که زیربنای هویت جمعی یا فردی آنان گردد، در واقع آن ابعادی از خود که هویت شخصی خود را در ارتباط با محیط فیزیکی تعریف می کند. (Lewicka, 2008, 209- 213) تعلقات مکانی اساساً در نتیجه تعامل مردم با مکان، مفاهیم، ساختارها و نشانه های مرتبط و متناظر ایجاد شده است و تعلق به یک محیط خاص، از کیفیت ها و ویژگی های مکان تأثیر میگیرد؛ بر این مبنا تعلق مکانی به معنای رابطه هم پیوندی میان انسان و محیط از تبعات احراز هویت است. ادوارد رلف در کتاب مکان و بی مکان سه بعد اصلی برای " هویت مکانی " قابل است.

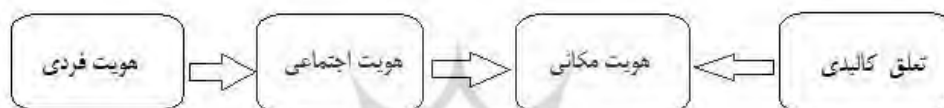
- عوامل مؤثر در شکل گیری هویت مکان: پراشانسکی ابعاد هویت مکان را در قالب سه بعد زیر طبقه بندی می کند:

۱- بعد توصیفی- شناختی: که این بعد با تصورات، خاطرات، تفکرات و باورهای آگاهانه و ناآگاهانه فرد پیرامون ویژگی های کالبدی مکان در ارتباط است. ۲- بعد معنایی (ارزیابی- عاطفی): این بعد با نوع احساس و ترجیح فرد نسبت به محتوای مکان مثل رنگ، سبک، فرم، اصوات، ابعاد، نحوه نورپردازی و سایر عوامل از این دست، در رابطه می باشد. جنبه دیگر این بعد چگونگی ترکیب عناصر با دنیای واقعی است که افراد و گروه ها تجربه می کنند. این بعد با واژه هایی چون: اتاق مورد علاقه من، شهر من و عباراتی از این قبیل بیان میشود که بیانی آگاهانه یا ناآگاهانه از بعد ارزیابی- عاطفی هویت مکان است. ۳- بعد هویت فردی (نیازهای فرد از مکان): این بعد با نقش فرد و مجموعه انتظارات، باورها، احساسات، ایده های ناشی از آن در رابطه با مکان مطرح می شود. در این دیدگاه نه تنها مکان، محرکی برای پاسخ و عکس العمل افراد نسبت به آن است، بلکه زمینه ای برای رفتار و ساخت معنا بوده و با تمایلات، باورها، ارزش ها و انتظارات ناخودآگاه فرد که در توصیف و ابراز هویت فرد سهیم اند نیز مرتبط است. (Proshansky, 1978, 161).

- تعلق اجتماعی به مکان

مجموعه ای از حکایات و روایت های فردی و جمعی که توأم با مکان رخ می دهند در ایجاد تعلقات اجتماعی به مکان مؤثرند (Habibi, 2008). این حس به گونه ای به پیوند فرد با مکان منجر می شود که انسان خود را جزئی از مکان می داند و براساس تجربه های خود از نشانه ها، معانی و عملکردها، نقشی را برای مکان در ذهن خود متصور می سازد. این نقش نزد او منحصر به فرد و متفاوت می باشد و در نتیجه مکان برای او مهم و قابل احترام می شود. یک مکان به دلیل امکان رخداد یک رابطه اجتماعی و تجربه مشترک میان افراد، احساس تعلق و دلبستگی را شکل می دهد (Pakzad, 2009). بخشی از شخصیت وجودی هر انسان که هویت اجتماعی وی را می سازد مکانی است که خود را با آن شناسایی کرده و به دیگران نیز می شناساند، طوری که آن را می توان خودهمانی با فضا نامید و در این راستا

در روانشناسی محیطی، فرایندهای اجتماعی در ایجاد تعلق مکانی بیش از کیفیت کالبدی اهمیت دارند (Rezazadeh, 1999). تعلق مکانی رابطه هویتی فرد به محیط اجتماعی است، که در آن زندگی می‌کند و در محیطی فرهنگی به وجود می‌آید. کراس معتقد است که ارتباطات با مکان و تعلق به مکان از طریق برقراری انواع پیوندهایی که افراد با مکان تشکیل می‌دهند، صورت می‌گیرد. تعلق به اجتماع، یعنی ریش هداستن در اجتماع می‌باشد. تعلق به مکان همان گونه که با طولانی شدن مدت سکونت فرد در یک محل افزایش می‌یابد، وابستگی زیادی به تعامل فرد با دیگران در آن مکان دارد (Relph, 1976:33). فرایندی که در ایجاد تعلقات روحی روانی نسبت به محیط ایجاد می‌گردد، از جنس آشنایی، احساس، هیجان و خاطره است (Cross, 2005). وقتی تعلق به مکان رشد می‌کند، افراد شروع به تعریف کردن خود با مکان در سه مقیاس می‌کنند، در مقیاس بزرگتر مانند کشور یا ملیت، منطقه، استان، شهر و در مقیاس کوچکتر اجزای شهر مانند ناحیه، محله و مقیاس کوچکتر از آن محل کار، خانه، اتاق. همسایگی و ارتباطات در میان مردم از طریق ارزش‌های عمومی و مدت زمان سکونت افراد، روابط اجتماعی را تقویت می‌کند و حس تعلق و در نتیجه حس اجتماع را افزایش می‌دهد. بنابراین ساکنانی که مدت طولانی در یک مکان زندگی می‌کنند، زمان کافی برای هویت بخشی به یک مکان را دارند. لذا طول مدت سکونت به طور بالقوه باعث افزایش دلبستگی به مکان می‌شود. از این رو تعلق به مکان همان گونه که با طولانی شدن مدت سکونت فرد در یک محل افزایش می‌یابد، وابستگی زیادی به تعامل فرد با دیگران در آن مکان دارد. فرایندی که در ایجاد تعلقات روحی روانی نسبت به محیط ایجاد می‌گردد، از جنس آشنایی، احساس، هیجان و خاطره است.

تصویر ۱- ارتباط میان ابعاد مختلف هویت مکان و تعلق مکان

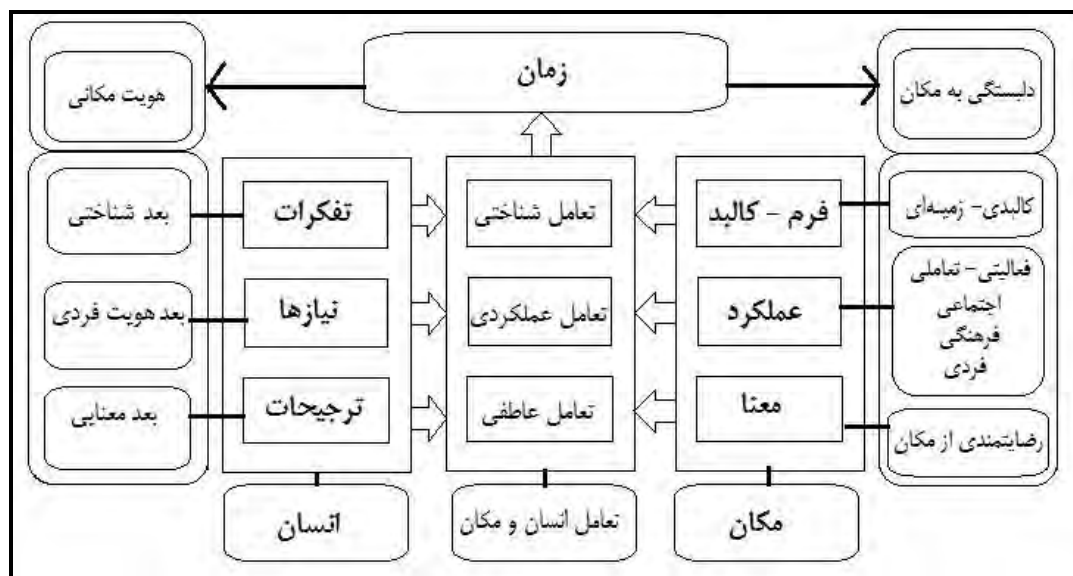
– **خانه:** هنگامی که از آستانه ماوا و مسکن خود درمی‌گذریم، به واقع خود می‌یابیم. در خانه است که بودن ما در جهان آن گونه کاشانه را در که هستیم معنی پیدا می‌کند و سکنی‌گزینی تعریف می‌شود. خانه مکانی است برای هویت‌های تک افتاده انسان‌ها؛ مکانی است که امنیت و رفاه را در آن می‌جوئیم. خانه آنچه را که شخصی و خصوصی، است در خود فراهم می‌آورد و از این رو آینه روح است (Shoultsz, 2008). خانه فرصتی است برای پالایش و تطهیر و برگشت به خود، فارغ از هیاهوی بیرون و در آنجاست که ارتباط بشر با مکان یادآوری می‌شود. خانه حقیقتاً ما را به درون می‌آورد و موید نیاز اساسی بشر برای بودن در جایی است؛ امری که عملکرد اصلی سکنی‌گزینی است. به طور کلی خانه بیانگر بافت سکونت است با کلیه جنبه‌های روانی و کالبدی آن (Partovi, 2008). حتی اگر خانه از محیط پیرامون که خود بخشی از آن است، تماماً مجزا و منفک نباشد، ماهیت درون‌گرای خود را حفظ می‌کند. پس خانه چونان تأویلی فردی از زمینه اجتماعی خود به شمار می‌آید. خانه از دیدگاهی دیگر، نمادی از خود و تجلی‌گاه سنن فرهنگی یک جامعه نیز تلقی می‌گردد. خانه در این معنا، بر اساس تصویری که انسان از جهان و هستی دارد ساخته می‌شود (Pourmand, 2006). هویت در محیط‌های مسکونی به دو گونه فردی و اجتماعی پدید می‌آید و مسکن در این میان نقش اصلی را ایفا می‌کند.

– **محله:** محله در لغت نامه دهخدا به معنای "کوی، برزن، یک قسمت از چندین قسمت شهر" آمده است. در فرهنگ غربی به تعریف شده است. اما مفهوم این معادل‌ها با Quarter, District و Neighbourhood عنوان واحد همسایگی و با معادل‌هایی مانند تعریف، ساختار و ماهیت محله در شهرهای گذشته ما، تفاوت شکلی دارد. تعریفی که لینچ از محله دارد عبارت است از "محله قسمت نسبتاً بزرگی از شهر است که واجد خصوصیات یکدست و مشابه باشد و ناظر عملاً بتواند به آن وارد شود" (Lynch 1960:126). اما این تعریف نمی‌تواند تعریف جامعی نسبت به آنچه که ما به عنوان محله می‌شناسیم باشد. علی‌رغم وجود عوامل وحدت بخش در سازمان و کالبد بافت‌های مسکونی در شهرها، هریک از محلات به همراه مراکز آنها شامل فرم‌های مختلف با تنوعات کالبدی، فعالیت‌ها و در نتیجه اجتماع‌پذیری خاصی می‌باشد و برخلاف واحدهای همسایگی یا مجتمع‌های امروزی که شعاع عملکردهای رفاهی و یا خیابان‌کشی‌ها عامل تعیین‌کننده و مرزبندی محدوده آن می‌باشد، روابط اجتماعی، مالکیت خانه، مسجد و ... حریم محلات گذشته را تعیین می‌کند (Pourjafar, 1997). محله یک گروه اجتماعی بزرگی است که ساکنان احساس تعلق مکانی و اجتماعی نسبت به آن دارند. مبانی شکل‌گیری محله باید با نگرش به انسان با هویت و انگیزش‌های سلسله‌مراتبی و قوانین اجتماعی و رفتاری آن، استخراج شود و نماد هویتی ساکنانی است که می‌تواند در شکل‌گیری محیطی اجتماعی که نسبت به آن احساس تعلق خاطر شود، نقش مهمی ایفا نماید.

- **شهر:** هانری لوفبور، شهر را شیئی فضایی می‌داند که پهنه و موقعیتی را اشغال کرده و باید آن را به مثابه یک شیء با فنون و روش‌های مختلف از جمله اقتصادی، سیاسی، معیشتی و غیره مورد مطالعه قرار داد. در نظر او شهر به مثابه یک اثر هنری است. شهر نه سازمان یافته و نه نهادینه شده بلکه الگو یافته و به مالکیت گروه‌های مختلف درآمده است. شهر محدوده تصرف شده از فضاهاست که عناصر زندگی انسان، اعم از مادی و معنوی در آن مستقر می‌شود. شهر حاضر، فضایی است که انسان، ادراکات خود را از جهان در محیط آن تجربه می‌کند. بدین ترتیب شهر به مثابه عنصری جدید، برای نسل‌های بعد، بخشی از محیط به شمار می‌رود که در ساخت ذهن آنها، نقش آفرینی میکند. در مقابل، انسان‌های جدید با ذهنیت نو شونده که ناشی از تحولات معرفتی و معیشتی آنها است در ساخت شهر مداخله کرده و تلاش می‌کنند تا آن را در انطباق حداکثری با ذهنیت جدید قرار دهند (Mansour, 2007). شهر علاوه بر عناصر کالبدی، شامل نمادها، سمبل‌ها، معانی و رموزی است که مردم بر اساس نقشها و انگیزه‌ها و ذهنیات و دیگر عوامل درونی، آن را درک می‌کنند. از نگاه شولتز، احساس فضا و درک محیط با خاطرات عجیب شده است، وی بخشی از معانی مکان را در تجربه‌ها و حالات روحی انسان جستجو می‌نماید. منظر شهری، ماهیتی است که به واسطه فعالیت‌های انسانی و همراه شدن آن با کالبد در طول تاریخ پدید می‌آید و در ذهن شهروندان تفسیر میشود؛ این ابعاد ذهنی ممکن است فردی و یا جمعی باشد. منظر شهری در آغاز امری عینی است که به واسطه کیفیت ظهور عوامل فیزیکی شهر موجودیت مییابد و به سبب گذشت زمان و تکرار شدن، به عنصر مشترک پیوند دهنده افراد جامعه بدل می‌گردد. از آنجا که منظر شهری، کالبد و کیفیت شهر را توأمان دربرمی‌گیرد، می‌توان ادعا نمود که ادراک شهر همان تفسیر منظر شهری است. توجه به این نکته ضروری است که هویت شهر زمانی برای مردم معنا دارد که شهروندان احساس کنند شهر و محل سکونتشان متعلق به آنها است. در مجموع، مکان (کالبد + فعالیت) و تصویری ذهنی که از آن باقی می‌ماند در شکل دادن به هویت محل زندگی و انسان از مؤثرترین عوامل هستند (Habibiu, 2008). آنچه به انسان برای زندگی در جهان مادی انگیزه میدهد معنای محیط است. معنا و مفاهیم برگرفته از تجربه انسان در کالبد شهر، یادآور وقایع و حوادثی است که خاطره جمعی شهروندان را میسازد و خاطره شهر بخش مهمی از هویت شهر را تشکیل می‌دهد و هویت محیط انسان ساخت را نیز میتوان در قالب رابطه بین انسان و محیط تعریف کرد. (Daneshpor, 2004).

- چارچوب نظری پژوهش:

آنچه که تا کنون مورد بررسی قرار گرفت، ارایه تعاریف و رابطه بین دل‌بستگی به مکان، هویت مکانی، مقیاس مکانی و عوامل تاثیر گذار بر آنها بوده است. جهت استخراج مدل نظری پژوهش، معیارهای سنجش انسان، مکان، هویت و دل‌بستگی به مکان مورد قیاس تطبیقی قرار گرفت. لذا با تکیه بر مفاهیم گفته شده، مکانی که به عنوان بستر وقایع کالبدی و تعامل انسان با آن در نظر گرفته شده برای افراد بومی و غیر بومی معنادار گشته و عوامل کالبدی- محیطی، عملکردی و معنایی آن در کنار تفکرات، نیازها و ترجیحات افراد و تعامل با آن‌ها عوامل شناختی، عملکردی و عاطفی، که حس تعلق به مکان را برای فرد به وجود می‌آورد ایجاد می‌کند. در اینجا عامل زمان موثر بوده و در پی آن حس دل‌بستگی به مکان و با افزایش این حس، هویت مکان به وجود می‌آید. در نهایت از دو حس دل‌بستگی و هویت مکان، عواملی در نظر گرفته شده. بدین طریق که فرد با تفکرات و باورهای آگاهانه و غیرآگاهانه‌اش از فرم و کالبد مکان و تعامل با آن بعد تعامل شناختی را ایجاد کرده، در اینجا عامل زمان نیز به طور جداگانه در مدل پژوهشی در نظر گرفته شده، در هر دو معنای مکان یعنی دل‌بستگی و هویت مکانی تاثیر گذاشته که با افزایش آن وسعت بیشتری پیدا می‌کنند بدین ترتیب که بعد شناختی هویت مکانی که شامل وجوه کالبدی مکان می‌باشد با بعد کالبدی از دل‌بستگی به مکان که شامل وجوه کالبدی- زمینه‌ای است، دسته بندی و منطبق می‌شود. بعد نیازهای فرد و مجموعه انتظارات، باورها، احساسات، ایده‌های ناشی از آن در تعامل با بعد عملکردی مکان، بعد تعامل عملکردی را ایجاد کرده و در کنار عامل زمان بعد تعاملی- عملکردی از دل‌بستگی به مکان با بعد هویت فردی از هویت مکان دسته بندی و منطبق گشته همچنین بعد نوع احساس و ترجیح فرد نسبت به محتوای مکان در تعامل با بعد معنای مکان، بعد تعامل عاطفی را ایجاد کرده و در کنار عامل زمان بعد ادراکی از دل‌بستگی به مکان با بعد معنایی از هویت مکان دسته بندی و منطبق شدند. بنابراین از مجموع عوامل تاثیرگذار در هویت مکانی و عوامل تاثیرگذار در دل‌بستگی به مکان، چهارعامل شامل عوامل کالبدی، عوامل عملکردی، عوامل ادراکی- شناختی و عامل زمان به عنوان عوامل چهارگانه از مدل نظری پژوهش استخراج گردید.

تصویر ۲- استخراج چارچوب نظری چهارگانه پژوهش از مجموع عوامل موثر در تشکیل هویت مکانی و دلبستگی به مکان.

روش تحقیق:

در این قسمت به بررسی داده‌ها با استفاده از دو نوع آمار یعنی آمار توصیفی و آمار استنباطی می‌پردازیم. آمار توصیفی (Descriptive Statistic) خصوصیات پاسخگویان را بیان می‌کند. برای توصیف داده‌ها از جداول یک بعدی، توزیع فراوانی، درصدگیری، میانگین و... استفاده شده است و در آمار استنباطی از آزمون‌های مرتبط بر اساس متغیر سنجی استفاده شده است. برای بررسی هدف اولیه پژوهش به صورت کلی به مقایسه بین بومیان و غیربومیان در شاخصه‌های هویت در سه مقیاس مکان (خانه، محله، شهر) و شاخصه‌های دلبستگی به مکان در سه مقیاس مکان (خانه، محله، شهر) با استفاده از مدل واریانس f از نرم افزار SPSS به بررسی مقایسه میانگین‌ها پرداخته خواهد شد. سپس در هدف ثانویه پژوهش به صورت بررسی میزان تأثیر هر کدام از مقیاس‌های مکان (خانه، محله، شهر) بر شاخص هویت مکان و دلبستگی به مکان و همچنین میزان تأثیر شاخص کل هویت مکان بر دلبستگی به مکان با استفاده از تعیین میزان ضریب هر کدام از شاخصه‌ها از نرم افزار AMOS نیز پرداخته خواهد شد.

گردآوری اطلاعات از طریق پرسشنامه صورت گرفته است. مصاحبات انجام گرفته شده نیمه ساختار بندی شده و نیمه سازمان بندی شده، وسیله اصلی استنباط اطلاعات بودند، اگرچه که مشاهده شخص شرکت کننده نیز مورد استفاده قرار گرفت. جامعه آماری در این تحقیق از ۲۵۰ نفر از خانواده‌هایی که از شهرهای دیگر به دلایل مختلف به شیراز مهاجرت نموده‌اند و به مدت زمان مختلف در این شهر اقامت داشتند استفاده شده است. انتخاب افراد شرکت کننده با مدت سال‌های مختلف اقامت به ما کمک کرد تا بدین طریق، وسعت تغییر دلبستگی را به محیط و هویت مکانی متناظر آن‌ها در طی انتقال، در این دوره‌ها را مورد ارزیابی قرار دهیم. سوالات به صورت پرسشنامه بر اساس موضوعات کلیدی و شاخصه‌های دلبستگی به مکان، هویت مکانی و روند انتقال ساخته شده بود، این چارچوب شامل یک سری سوالات واضح و روشن بود که اجازه تحقیق جزئی‌تر انعطاف‌پذیرتر افکار و احساسات اشخاص شرکت کننده را می‌دادند. به هر حال سوالات اصلی خاص در هر مجموعه‌ای از مصاحبات وجود داشت و بدین طریق اجازه‌ی سهولت قیاسی داده می‌شد. مصاحبات یک به یک بودند و سپس از نرم افزار SPSS و AMOS به منظور تجزیه و تحلیل آماری استفاده شد. با توجه به پاسخ‌های داده شده برای هر فرد با توجه به محتوای پرسشنامه میزان دلبستگی و هویت مکان بررسی گردید.

تجزیه و تحلیل داده‌ها:

پرسشنامه‌ها پس از جمع‌آوری و استخراج، وارد نرم افزار آماری SPSS گردید. پس با استفاده از جداول دو بعدی و نمودار به تحلیل داده‌ها اقدام گردید. تجزیه و تحلیل یافته‌های پژوهش در دو سطح آمار توصیفی و استنباطی صورت گرفته است. در سطح آمار توصیفی از فراوانی، درصد، درصد فراوانی تراکمی و میانگین و در سطح استنباطی با توجه به نوع متغیرهای مورد بررسی از آزمون تحلیل واریانس یکطرفه آن‌ها استفاده شده است.

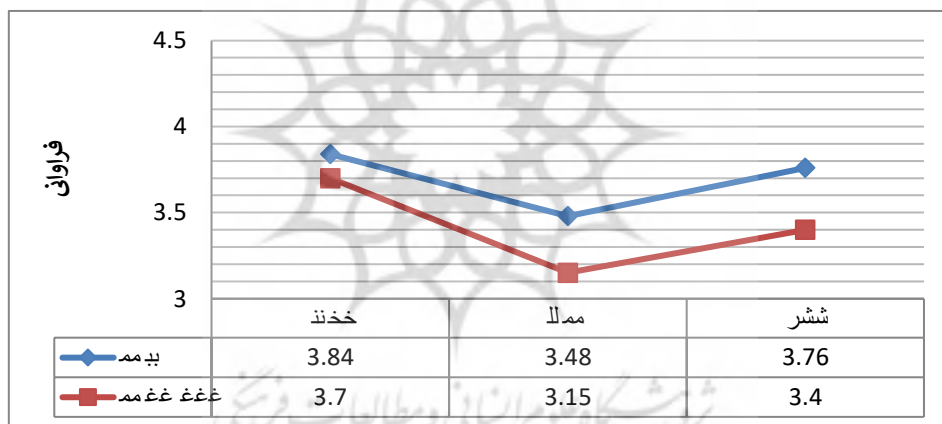
۱- با استفاده از مدل واریانس f از نرم افزار SPSS به بررسی مقایسه بین بومیان و غیربومیان در شاخصه‌های هویت در سه مقیاس مکان (خانه، محله، شهر) و شاخصه‌های دلبستگی به مکان در سه مقیاس مکان (خانه، محله، شهر) و مقایسه میانگین‌ها پرداخته شد.

جدول ۱- نتایج آزمون F در رابطه میان نوع سکونت (بومی و غیر بومی بودن) بر میزان دلبستگی به مکان

متغیر مستقل	متغیر وابسته	موقعیت	بومی (میانگین)	غیر بومی (میانگین)	F	سطح معناداری	اتا	مربعات اتا	رد یا تایید فرضیه
وضعیت سکونت	دلبستگی به مکان	خانه	۳/۸۴	۳/۷۰	۷/۶۹	۰/۰۰۶	۰/۱۴	۰/۰۲	H1
		محله	۳/۴۸	۳/۱۵	۲۷/۱۸	۰/۰۰۰۱	۰/۲۶	۰/۰۷	H1
		شهر	۳/۷۶	۳/۴۰	۳۱/۳۶	۰/۰۰۰۱	۰/۲۸	۰/۰۸	H1

منبع: یافته های تحقیق، ۱۴۰۰.

با توجه به آزمون فوق می توان نتیجه گرفت که دلبستگی به مکان در سه وضعیت (خانه ، محله و شهر) در بین بومیان و غیر بومیان متفاوت است . با توجه به میانگین های بدست آمده نیز می بینیم که دلبستگی به خانه با بیشترین میزان دلبستگی به مکان در بین بومیان با میانگین (۳/۸۴) بالاتر از غیر بومیان با میانگین (۳/۷۰) و در مرتبه دوم دلبستگی به شهر بین بومیان با میانگین (۳/۷۶) و بالاتر از غیر بومیان با میانگین (۳/۴۰) و در آخر دلبستگی به محله در بین بومیان با میانگین (۳/۴۸) و بالاتر از غیر بومیان با میانگین (۳/۱۵) می باشد . میزان ضریب اتا Eta در جدول اتا بیشترین میزان تاثیر بر دلبستگی به مکان مربوط به شهر با میزان اتای ۰/۲۸ و سپس دلبستگی به محله (۰/۲۷) و در آخر تاثیر خانه بر شاخص کل دلبستگی با میزا تأثیر (۰/۱۴) است که شدت متوسطی را از رابطه بین دو متغیر گزارش می کند. و میزان Eta squared نیز بیانگر این است که دلبستگی به مکان ۰/۰۸ هشت درصد در شهر ۰/۰۷ هفت درصد محله و ۰/۰۲ دو درصد از واریانس دلبستگی توسط واریانس متغیرهای مستقل وضعیت مکانی (خانه ، محله و شهر) تبیین می شود .

تصویر ۳- نمودار توصیفی از نوع سکونت و میزان دلبستگی به سه مقیاس خانه، محله و شهر

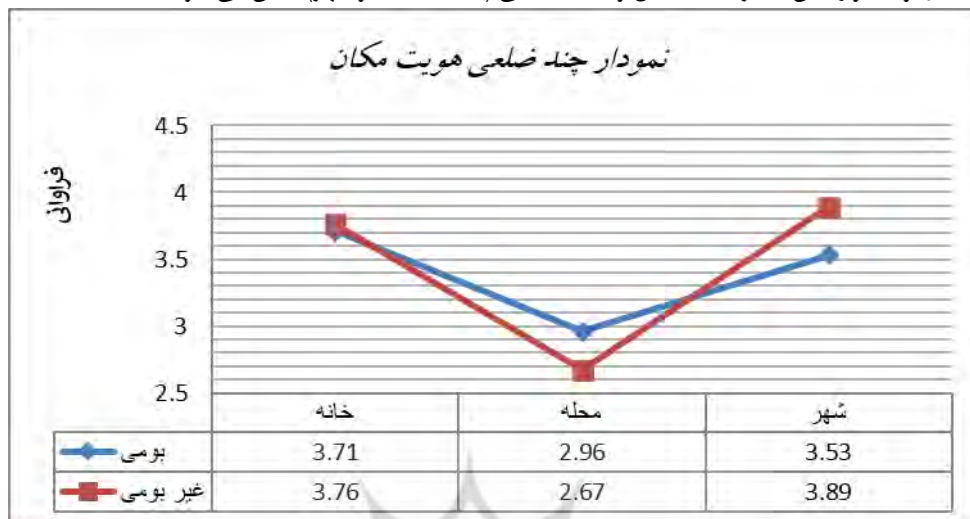
جدول ۲- نتایج آزمون F در رابطه میان نوع سکونت (بومی و غیر بومی بودن) بر میزان هویت مکان

متغیر مستقل	متغیر وابسته	موقعیت	بومی (میانگین)	غیر بومی (میانگین)	F	سطح معناداری	اتا	مربعات اتا	رد یا تایید فرضیه
وضعیت سکونت	هویت مکان	خانه	۳/۷۱	۳/۷۶	۰/۳۴۵	۰/۵۵۷	۰/۰۳	۰/۰۰۱	H1
		محله	۲/۹۶	۲/۶۷	۱۷/۹۱	۰/۰۰۱	۰/۲۱	۰/۰۴۵	H1
		شهر	۳/۵۳	۳/۸۹	۱۲/۳۲	۰/۰۰۰۱	۰/۱۸	۰/۰۳۱	H1

منبع: یافته های تحقیق، ۱۴۰۰.

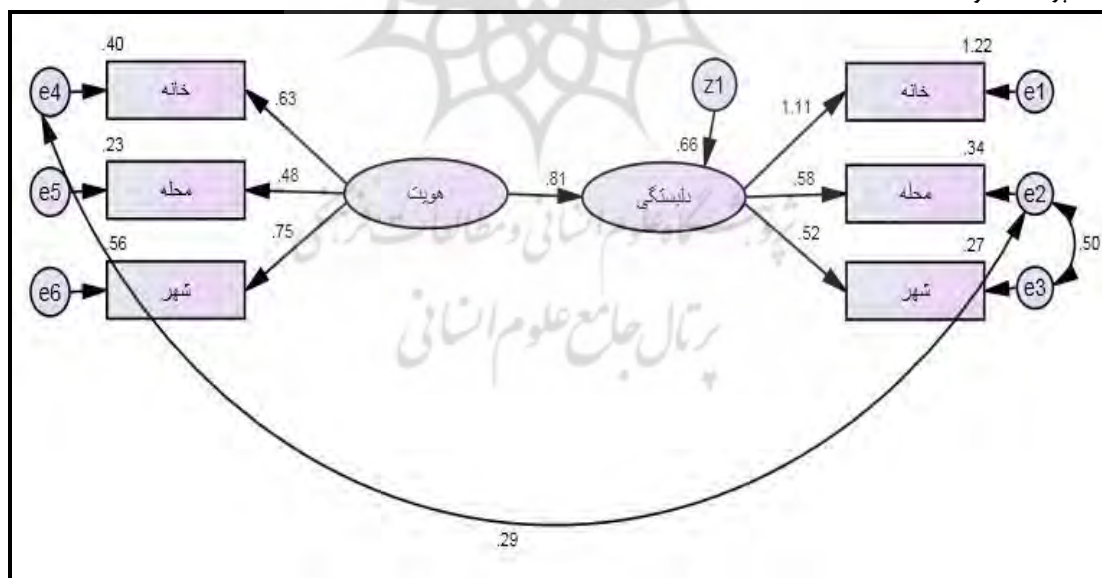
با توجه به آزمون فوق می توان نتیجه گرفت که هویت مکان در دو وضعیت (محله و شهر) در بین بومیان و غیر بومیان متفاوت است . اما در وضعیت خانه تفاوتی در بین بومیان و غیر بومیان مشاهده نمی شود . با توجه به میانگین های بدست آمده نیز می بینیم که هویت خانه با بیشترین میزان هویت مکان در بین بومیان با میانگین (۳/۷۱) بالاتر از دو وضعیت محله و شهر و سپس در مرحله دوم هویت شهر با میانگین (۳/۵۳) و در آخر هویت محله با میانگین (۲/۹۶) می باشد . و در بین غیر بومیان شهر با میانگین (۳/۸۹) و در مرتبه دوم هویت خانه با میانگین (۳/۷۶) و در آخر هویت محله با میانگین (۲/۶۷) می باشد . و بطور کل هویت شهر در بین غیر بومیان با میانگین

(۳/۸۹) بالاتر از بومیان با میانگین (۳/۵۳) ولی هویت محله در بین بومیان با میانگین (۲/۹۶) بالاتر از غیر بومیان با میانگین (۲/۶۷) می باشد. میزان ضریب اتا Eta در جدول اتا بیشترین میزان تأثیر بر هویت مکان مربوط به محله با میزان اتای ۰/۲۱ و سپس هویت شهر (۰/۱۸) و در آخر تأثیر خانه بر شاخص کل هویت‌مندی با میزا تأثیر (۰/۰۳) است که شدت کمی را از رابطه بین دو متغیر گزارش می کند. و میزان Eta squared نیز بیانگر این است که هویت مکان ۰/۰۴۵ هشت درصد در محله ۰/۰۳۱ هفت درصد شهر و ۰/۰۰۱ دو درصد خانه از واریانس هویت ، توسط واریانس متغیرهای مستقل وضعیت مکانی (خانه ، محله و شهر) تبیین می شود .

تصویر ۴- نمودار توصیفی از نوع سکونت و میزان احساس هویت نسبت به سه مقیاس خانه، محله و شهر

۲- با استفاده از نرم افزار AMOS نیز به بررسی میزان تأثیر هر کدام از مقیاس های مکان (خانه، محله، شهر) بر شاخص هویت مکان و دل‌بستگی به مکان و همچنین میزان تأثیر شاخص کل هویت مکان بر دل‌بستگی به مکان با استفاده از تعیین میزان ضریب هر کدام از شاخص ها پرداخته خواهد شد.

تصویر ۵- مدل رگرسیونی میزان تأثیر مقیاسهای مکانی (خانه ، محله ، شهر) بر شاخص هویت مکان و دل‌بستگی به مکان در غیر بومیان:

جدول ۳- مقادیر وزنی ریگرسیون در ارتباط با رابطه نوع سکونت و هویت مکان و دل بستگی به مکان

وضعیت شاخص بومیان		مقادیر استاندارد شده		نقاط بحرانی		سطح معناداری	
خانه	بومیان	غیر بومیان	بومیان	غیر بومیان	بومیان	غیر بومیان	بومیان
۱	۱	۱	**	**	**	**	**
محل	۰/۶۰۹	۰/۶۶۴	۷/۲۱	۸/۸۲	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱
شهر	۰/۴۴۰	۰/۷۵۴	۶/۶۸	۱۰/۹۳	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱
خانه	۱	۱	**	**	**	**	**
محل	۰/۶۲۲	۰/۵۳۶	۵/۸۵	۷/۰۰	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱
شهر	۱/۰۹	۱/۰۰	۸/۳۲	۹/۶۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱

منبع: یافته های تحقیق، ۱۴۰۰.

جدول ۴- شاخص های ارزیابی کلیت مدل

وضعیت	CMIN/DF	CFI	PCFI	RMSEA				
حد مطلوب	کوچکتر از ۵	بزرگتر از ۰/۹۰	بزرگتر از ۰/۵۰	کوچکتر از ۰/۰۸				
حد مطلوب	بومیان	غیر بومیان	بومیان	غیر بومیان				
وضعیت	۱۱/۴۷	۲/۷۵	۰/۸۲۹	۰/۹۳۲	۰/۴۴۲	۰/۴۹۷	۰/۰۰۰۱	۰/۰۵۳
بعد از اصلاح	۴/۸۴	**	۰/۹۵۳	**	۰/۳۸۱	**	۰/۰۰۲	**
کلیت مدل	مدل مطلوب است							

منبع: یافته های تحقیق، ۱۴۰۰.

مدل عاملی تأییدی فوق نشان می دهد که مؤلفه های ذیل به ترتیب بیشترین تا کمترین اهمیت در بین بومیان و در تبیین میزان هویت مکان در سه موقعیت (خانه، محله و شهر) و دل بستگی به مکان در سه موقعیت (خانه، محله و شهر) را دارا دارند. در ارزیابی میزان تاثیر مقیاس مختلف خانه، محله و شهر در هویت مندی در بین بومیان و غیربومیان به نتیجه رسیدیم که بیشترین میزان هویت مندی در بومیان نسبت به شهر سپس خانه و در آخر کمترین تاثیر را نسبت به محله داشته است و بیشترین میزان هویت مندی در غیربومیان نیز نسبت به شهر، سپس خانه و در آخر نسبت به محله داشته است اما همانگونه که در اثر تحقیق بدست آمد میزان هویت مندی محله در بومیان بالاتر از غیربومیان و همچنین در شهر بومیان بالاتر از غیربومیان می باشد اما هویت مندی شاخصه خانه میزان تاثیرش در غیربومیان بیشتر از بومیان می باشد. در ارزیابی میزان تاثیر مقیاس مختلف خانه، محله و شهر به دل بستگی در بین بومیان و غیربومیان به نتیجه رسیدیم که بیشترین میزان دل بستگی در بومیان نسبت به خانه سپس محله و در آخر کمترین تاثیر را نسبت به شهر داشته است و بیشترین میزان دل بستگی در غیربومیان نسبت به خانه، سپس شهر و در آخر نیز نسبت به محله داشته است اما همانگونه که در اثر تحقیق بدست آمد میزان دل بستگی محله در بومیان بالاتر از غیربومیان و همچنین در خانه بومیان بالاتر از غیربومیان می باشد اما هویت مندی شاخصه شهر میزان تاثیرش در غیربومیان بیشتر از بومیان می باشد. در بررسی میزان رابطه دل بستگی و هویت در هر دو مورد بومیان و غیربومیان میزان همبستگی بالایی را گزارش میدهد و مقادیر استاندارد در نتایج تحقیق با رسیدن به مطلوبیت نشان از استاندارد بودن تحقیق و حداقل بودن خطاها می باشد.

بررسی فرضیات مقاله:

فرضیه اصلی این پژوهش: یافتن تاثیر هویت مکان و دل بستگی به مکان طی جابه جایی و سکنا موقت افراد به شهری دیگر و همچنین افراد بومی و مقیم آن شهر است. در قالب این هدف، فرضیه شماره ۱ و ۲ در نظر آورده شده است. با توجه به بررسی های اولیه در پژوهش های میدانی و نیز مصاحبه های صورت گرفته، متغیر زمان و ادراکی و فرهنگی-اجتماعی نسبت به سایر ابعاد عینی، مهم تر تشخیص داده شدند و لذا به صورت خاص، تاثیر متغیرهای احساسی و ادراکی و فعالیتی- تعاملی بر هویت مکان و متغیرهای اجتماعی- فرهنگی- فردی و تعاملی- فعالیتی بر دل بستگی به مکان، در قالب فرضیه های ۱ و ۲ تبیین شده است. با تکیه بر چارچوب نظری استخراج شده در این نوشتار، فرضیه های پژوهش بر این اساس تدوین شده که "با گذشت زمان، و با وقایع کالبدی، ادراکی و عاطفی

متفاوت حس دلبستگی به مکان و هویت مکان بر اثر معنای مکان به وجود آمده که این حس بر افراد بومی و مهاجر، متفاوت است. " هدف اصلی تجزیه و تحلیل تفاوت های بین دلبستگی و هویت در این گروه ها می باشد. ما دلبستگی مکان را یک پیوند عاطفی در نظر گرفته ایم که نسبتاً بدلیل تعامل با محیط به سرعت ظاهر می شود، اگرچه زمان زیادی طول می کشد تا به نقطه اوج خود برسد، در حالی که هویت مکانی فرایند طولانی مدت و پیچیده تر است.

فرضیه ۱: به بررسی مقایسه بین بومیان و غیربومیان در شاخصه های هویت در سه مقیاس مکان (خانه، محله، شهر) و شاخصه های دلبستگی به مکان در سه مقیاس مکان (خانه، محله، شهر) و مقایسه میانگین ها پرداخته شد.

فرضیه ۲: به بررسی میزان تأثیر هرکدام از مقیاس های مکان (خانه، محله، شهر) بر شاخص هویت مکان و دلبستگی به مکان و همچنین میزان تأثیر شاخص کل هویت مکان بر دلبستگی به مکان با استفاده از تعیین میزان ضریب هر کدام از شاخصه ها پرداخته خواهد شد.

آنچه از تحلیل و تفسیرهای فرضیات فوق حاصل می شود آن است که روابط ما نسبت به مکان ها پیچیده است که هم شامل فضا و هم شامل زمان می باشد. مکان پدیده ایست که انسان در طول زندگی خود به آن معنا بخشیده و به آن وابسته می شود. به طور مکرر گفته می شود مکان ها عمیقترین معانی را در خود نگه می دارند و مرکز توجه بسیار قوی برای دلبستگی احساساتی و عاطفی است. مباحثی که روابط عاطفی افراد را نسبت به مکان (مکانها) مورد بررسی قرار می دهد، توسط ارجاع های مختلف به چندین مفهوم مشابه تکمیل می شود. این موارد شامل دلبستگی به مکان (Low & Altman, 1992)، وابستگی، خودمانی و صمیمی بودن، هویت مکانی و حس مکان ریشه دار بودن می باشند (Turan, 1977). از نظر پروشانسکی و همکارانش (proshansky, 1983). اگرچه هویت مکانی از لحاظ نظری به عنوان دلبستگی عاطفی قوی شخص نسبت به یک مکان خاص یا محیط درک شده است متعاقباً، بر اساس آشنایی عمیق شخص با محیط است، یک حس صمیمیت بدنی، حسی، اجتماعی و اکویوگرافیکه در نتیجه سکونت افراد از محیط فیزیکی اطرافشان بوجود آمده است. از این لحاظ، هویت مکانی، یک هویت یکپارچه است که آن را به عنوان شکلی از دلبستگی به مکان در نظر می گیرند و از این لحاظ، وابستگی به مکان، دلبستگی به مکان و نهایتاً تعهد به مکان که از معنادار شدن مکان استنتاج می شود، هویت مکان به وجود می آید (Low & Altman, 1992). بالاخره دلبستگی به مکان، یک ساختار چند بعدی است که عواملی مثل هویت، وابستگی به مکان و پیوندهای اجتماعی را در کنار یکدیگر قرار می دهد. بنابراین دلبستگی ممکن است روابطی را در بین افراد بوجود آورد که نه تنها ممکن است وجه های هویت فیزیکی باشند، بلکه ممکن است رابطه ی اولیه ای با معانی و تجارب مکانی داشته باشند، دلبستگی ها اغلب شامل روابط با دیگر افراد می باشند. رلف انواع هویت مکان را بر اساس تصورات خود از درون و برون تبیین میکند. به اعتقاد وی درون مکان بودن معادل هویت مند شدن مکان است و این حالت را بسیار قویتر از دلبستگی به مکان میدانند. به اعتقاد وی در این حالت معانی، ارزشهای فرهنگی، تجربیات و کیفیات مرتبط با مکان که در محیط منعکس شده است، به صورت قویتر در درون فرد به وجود می آید. بنا به آنچه در ارتباط با هویت مکان مطرح شد، میتوان چنین استنباط نمود که هویت مکان بسیار فراتر از احساس صرف بودن در یک مکان و یا احساسات شخصی افراد نسبت به آن مکان است. در چنین حالتی فرد به چنان عمقی از معنا دست مییابد که هویت خود را در هویت مکان جست و جو میکند لذا درونیتترین سطح ارتباط با مکان برای فرد زمانی به وجود می آید که فرد نسبت به آن مکان احساس هویت کند و آن مکان را جزئی از خود بداند. (Shamai, 1991)

در کنار این ایده که دلبستگی و تعلق مکانی، پیوند مثبت و عاطفی بین یک فرد و یک مکان خاص می باشد، یکی از ویژگی های اصلی باید گرایش به حفظ روابط نزدیک با چنین مکانی باشد. بنابراین ما می توانیم دلبستگی به مکان را به عنوان یک پیوند عاطفی تعریف کنیم، جاییکه مردم تمایل به ماندن دارند و در آن احساس راحتی و امنیت می کنند. این پیوند عاطفی می تواند نسبت به مکان هایی که در اندازه و عملکرد متفاوت می باشند رشد داشته باشد؛ خانه، محله، شهرستان، تنظیمات تفریحی، جوامع، مکان های روستایی، و غیره. در یک مفهوم جغرافیایی یک فرد ممکن است احساس وابستگی به مکان های محدود یا وسیع با خصوصیات مختلف کند، اما وابستگی مکانی در میان دیگر متغیرها، مانند طول اقامت، مفاهیم مشترک و تعلقات اجتماعی مطرح می شود. با این وجود دلبستگی بیشتر به شهر و خانه گاه به گاه مشاهده شده است. هدف اصلی از این تحقیق به مقایسه دلبستگی مکان و هویت مکان در متون فیزیکی شهر و محله و خانه می پردازد که در اینجا همه شرکت کنندگان، صرف نظراً محل تولد اقامت دارند. نتایج بیشتر نشان داده است که دلبستگی به مکان و هویت مکان دارای الگوهای مشابهی در افراد بومی و غیر بومی می باشد. یافته ها برای هویت شهر تا حدودی تعجب بر انگیز می باشند زیرا مطالعات قبلی نشان می دهد که توسعه این پیوند آهسته و پیچیده می باشد. فقدان اختلافات میان افراد بومی و غیر بومی می تواند به دلیل زمان نسبتاً طولانی اقامت برخی از افراد غیر بومی در مقایسه با نمونه های مطالعات قبلی باشد. ما معتقدیم که گرچه علاوه بر همبستگی مثبت میان هویت شهر و طول مدت اقامت، این نتایج این دیدگاه را حمایت می کنند که متولد شدن در یک مکان به اندازه زمان صرف

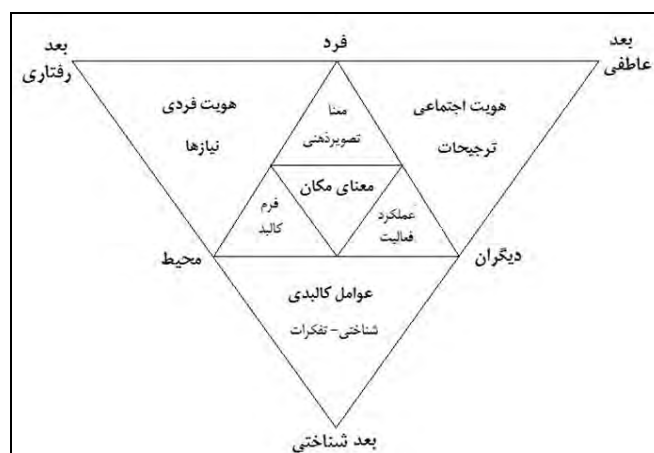
شده برای زندگی در همان مکان مهم نمی باشد. هنگامی که افراد غیر بومی دوره طولانی تری را در یک مکان سپری می کنند، هویت مکان آنها می تواند به اندازه افراد بومی می باشد. بنابراین، دلبستگی افراد بومی و غیر بومی به آن مکان مشابه عجیب نیست و پیوند احساسی با معنی را مورد ملاحظه قرار می دهد تا در یک دوره نسبتاً کوتاه زمانی ظاهر شود.

همانطور که انتظار می رود، نتایج نشان می دهد که دلبستگی مکان و هویت مکان به طور مشابه در مورد بومی های متولد شده و بزرگ شده در آن مکان، رفتار می کنند اما در مورد غیر بومی ها متفاوت رفتار می کنند. ما همچنین تایید می کنیم که بومیان پیوند شدیدتری از دلبستگی یا هویت با خانه، شهر و در نهایت، با محله ای که در آن زندگی می کنند را، ایجاد می کنند. مطالعه مجموعه ای از نتایج برابر را نشان می دهند که تایید می کند وقتی مکان مبدا و طول اقامت مورد توجه قرار می گیرند و تاثیر آنها کنترل می شود، دلبستگی مکانی و هویت مکانی پیوندهای قابل تشخیص و وابسته می باشند. این نتایج این فرضیه را حمایت می کنند که دلبستگی مکانی و هویت مکانی، ساختارهایی هستند که با اینکه گاه به گاه متصل می شوند اما باید به طور متفاوت ارزیابی شوند. و برای این منظور، پرسشنامه ای برای این پژوهش طراحی شده مناسب ارزیابی شده. با این وجود، این تمایز اغلب با این واقعیت که افراد، در میان عوامل دیگر، در اطراف مکان هایی که در طول زمان به آن تعلق دارند هویت می سازند، مخفی می شود. در این مفهوم، بومیان درجه مشابهی از دلبستگی و هویت را برای شهر، محله و خانه نشان می دهد که مکان هایی هستند که محیط با ثبات و قوی و قابل فهمی را نشان می دهند. با این حال، هویت و دلبستگی در جاییکه محله مورد نظر می باشد قابل تشخیص هستند چراکه نشان دهنده محیطی با تحرک بیشتر می باشد و برای هویت با اهمیت کم درون بافت شهرهای نسبتاً کوچک در اولویت می باشد. استفاده از این نمونه های مختلف ما را قادر می سازد تا متوجه شویم که دلبستگی مکان قبل از هویت مکان حداقل در مورد غیر بومی ها رشد می یابد. نتایج ما با نتایج اولیه مطابقت می کند (Knez, 2005)، اگرچه تحقیقات موجود امکان تعیین حداقل زمان لازم برای گسترش این نوع پیوند را با توجه به مکان ها نمی دهد. به طور کلی، اکثر محققان در نظر دارند که که دلبستگی مکان و هویت مکان بعد از تجارب نمادین بلند مدت با مکان توسعه می یابد. همه اشکال دلبستگی نیازمند تعامل دراز مدت با مکان می باشد. در مطالعه بررسی کردیم که خانه و شهر اقامت، مکان هایی هستند با دلبستگی و هویت بزرگتر از محله. همچنین ممکن است که متغیرهای مربوط به ماهیت تعامل با مکان، ممکن است توسعه دلبستگی و هویت را تحت تاثیر قرار دهد، به طوری که افراد ما به طور نمادین بیشتر با شهر و خانه نسبت به محله تعامل کنند. به عبارت دیگر، محله فاقد نماد می باشد، در حالی که شهر و به ویژه این جزیره به شدت با محتوا و معنای مربوطه عنوان می شود. مقدار هویت برای گروه های تازه وارد در مطالعه نشان می دهد که برای این افراد ممکن است که هویت مکان را بدون لزوماً ورود به تضاد با هویت های قبلی، توسعه دهند. در این مفهوم، افرادی که نقل مکان کنند ممکن است از طریق تعامل با پیوند های مکان جدید، هویت مختلفی از آنهایی که توسط بومی ها ایجاد شده اند تولید کنند. اگرچه بیشترین تمایل برای در نظر گرفتن محله به عنوان دسته بزرگ تجزیه و تحلیل هویت و دلبستگی وجود دارد ولی این مطالعه نشان می دهد که شهر تاثیر به سزایی بر ایجاد و ترقی این دو عامل داشته است.

نتیجه گیری:

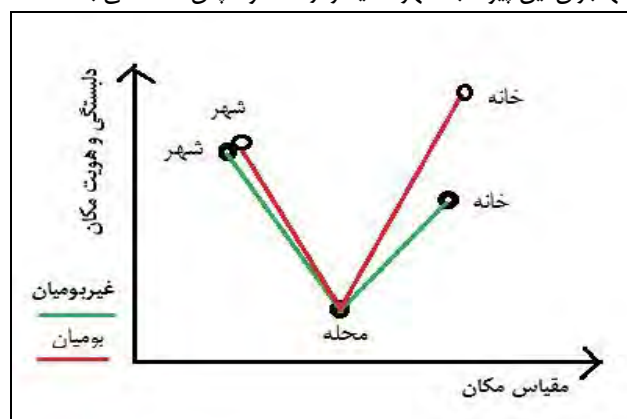
طبق تعاریف بررسی شده اگر به علل و عوامل موثر در شکلگیری دلبستگی و هویت مکان بنگریم، مکان با خصوصیات کالبدی، فعالیتی و معنایی و در انواع و مقیاس های مختلف در کنار باورها، احتیاجات و انتظارات فرد به صورت های متفاوتی با آن ها ارتباط برقرار می کند و به صورت تصویر ذهنی برای فرد شکل می گیرد. اینجاست که نه تنها از ارتباط با محیط بلکه با تعامل با دیگران مکان برای فرد معنا پیدا می کند و انسان براساس تفکرات و نیازها و ترجیحات خود نسبت به آن مکان قضاوت کرده و احساس و ادراک مختلفی داشته که همانطور که گفته شد در قالب تعامل شناختی، عملکردی و رفتاری می باشد و عواملی چون حس تعلق، دلبستگی و هویت مکان را برای فرد به وجود آورد. در واقع در روند شکل گیری دلبستگی به مکان دو عامل فرد و مکان از طریق عنصر سوم تعامل فرد و مکان و فرد با دیگران به لحاظ شناختی، عاطفی و عملکردی وارد فرایندی می گردند که در این فرایند عامل چهارم یا زمان نیز مطرح می باشد. هر دو مفهوم دلبستگی به مکان و هم هویت مکان نهایتاً به یکدیگر ارتباط دارند و پویا هستند. میان دلبستگی به مکان و ادراک و شناخت مکان از سوی فرد رابطه مثبت وجود دارد تا آنجا که خود را با آن بازمی شناسد در جائیکه دلبستگی به مکان به روی ارزیابی مکان ها تمرکز دارد، هویت مکانی بیشتر به روی روشی تمرکز دارد که در آن، مکان ها بخشی از هویت شخص را می سازند. بنابراین طبق نمودار زیر فرد طی این تعاملات با محیط کالبد و عوامل محیطی به صورت نماد و نشانه ها در ذهن فرد نقش بسته و برایش معنی دار می گردد تا جائیکه آن مکان برای فرد مهم و قابل احترام می شود و فرد علائق و انتظارات خود را در آن مکان پیدا می کند. و اما با گذشت زمان این معنا از جنبه تعامل اجتماعی و جامعه پذیری برای فرد بالاتر رفته و هویت فردی شکل می گیرد به طوری که فرد نیازها و باورهای خود را در این مکان می یابد. حال افراد در کنار یکدیگر و تعامل با هم هویت فردیشان تبدیل به هویت اجتماعی می شود و در نهایت با مکان خودهمانی و خود

را جزئی از مکان می‌دانند. اینجاست که ابعاد شناختی، عاطفی و رفتاری در کنار هم آمده و باعث می‌شود که فرد ترجیح دهد که در آن مکان بماند و به آن متعلق گردد.

تصویر ۶- ارتباط میان ابعاد شناختی، عاطفی و رفتاری محیط و معنای مکان

تعلق مکانی به رابطه شناختی فرد یا جمع با یک محیط اطلاق می‌شود و از لحاظ هویتی، تعلق مکان رابطه هویتی فرد به محیط اجتماعی است. احساس تعلق و دل‌بستگی به مکان، سطح بالاتری از حس مکان است که در هر موقعیت و فضا به منظور بهره‌مندی و تداوم حضور انسان در مکان، نقش تعیین‌کننده ای می‌یابد (Falahat, 2006). وقتی تعلق به مکان رشد می‌کند، افراد شروع به تعریف کردن خود با مکان در سه مقیاس می‌کنند، در مقیاس بزرگتر مانند کشور یا ملیت، منطقه، استان، شهر و در مقیاس کوچکتر اجزای شهر مانند ناحیه، محله و مقیاس کوچکتر از آن محل کار، خانه، اتاق. همسایگی و ارتباطات در میان مردم از طریق ارزش‌های عمومی و مدت زمان سکونت افراد، روابط اجتماعی را تقویت می‌کند و حس تعلق و در نتیجه حس اجتماع را افزایش می‌دهد. بنابراین ساکنانی که مدت طولانی در یک مکان زندگی می‌کنند، زمان کافی برای هویت بخشی به یک مکان را دارند لذا طول مدت سکونت به طور بالقوه باعث افزایش دل‌بستگی به مکان می‌شود. همچنین مکان‌ها و فضاها نمادهای بالقوه مهمی از شخص یا گروه هستند که مفهوم مالکیت را منتقل کرده و جنبه‌های فردی و گروهی هویت را حفظ می‌کنند، بنابراین خصوصیات کالبدی مکان از طریق نمادها و نشانه‌ها برای شخص درک و هویت‌مند می‌گردد. و این اجتماع است که ارتباط مکان و افراد و هویت مکان را تعریف می‌کند و سازگاری ذهنی، میزان همگونی ارزش‌ها و شیوه‌های زندگی را که توسط یک مکان به صورت نمادین بیان شده اند با ارزش‌ها و شیوه زندگی خود تقویت می‌کند که هر چه سازگاری ذهنی بیشتری وجود داشته باشد احتمال اینکه تعلق مکانی ایجاد شود، بیشتر است. در واقع معانی فرهنگی - اجتماعی یک مکان، افراد و گروه‌ها را به محیط پیوند می‌دهد. بنابراین در واقع محیط مسکونی یا خانه می‌تواند به عنوان محل تجلی هویت فردی افراد باشد و محله و به خصوص شهر نیز محل تجلی هویت اجتماعی افراد است. در نهایت نتایج نشان می‌دهد که دل‌بستگی مکان و هویت مکان به طور مشابه در مورد بومی‌های متولد شده و بزرگ شده در آن مکان، رفتار می‌کنند اما در مورد غیر بومی‌ها متفاوت رفتار می‌کنند. ما همچنین تایید می‌کنیم که بومیان پیوند شدیدتری از دل‌بستگی یا هویت با خانه، شهر و در نهایت، با محله ای که در آن زندگی می‌کنند را، ایجاد می‌کنند اما در غیر بومیان یا مهاجران این پیوند به شهر شدیدتر از خانه و سپس محله می‌باشد

تصویر ۷- ارتباط میان نوع سکونت و هویت و دل‌بستگی به سه مقیاس مکانی خانه، محله و شهر

References:

1. Altman and S. Low (Eds), *Place Attachment*, New York, Plenum.
2. Binford, L. R. (1962). *Archaeology as Anthropology*. *American Antiquity*. 28(2), 217-225.
3. Charkhchian, M, 2010, Explain the attachment model to the place and examine its various elements and dimensions, *Journal of fine art*, 38: 37-18 [In Persian].
4. Cross, J. (2005). "What is Sense of Place", *Research On Place & Space Website*, 20Feb.
5. Daneshpor, S. A.H, 2004, An introduction to the concept and function of the identity of the human environment, *Bagh Nazar Journal*, 1: 49-60 [In Persian].
6. Falahat, M.S, 2006, The concept of sense of place and its shaping factors, *Journal of fine art*, 26: 32-41 [In Persian].
7. Fisher, S, Murray, K & Frazer, A(1985), Homesickness, health and efficiency in first year students, *Journal of Environmental Psychology*, 5(2), 181-195.
8. Gifford, R (2002), *Environmental Psychology: Principles and Practice*, Canada, Optimal Books.
9. Gustafson, P. E. R. (2001). *MEANINGS OF PLACE: EVERYDAY EXPERIENCE AND THEORETICAL CONCEPTUALIZATIONS*. *Journal of Environmental Psychology*, 21(1), 5-16.
10. Habibi, S.M, 2008, Urban space, event life, and collective memory, *Sofeh Journal*, 34: 12-23 [In Persian].
11. Hashemnezhad, H., Yazdanfar, S. A., Heidari, A. A., & Behdadfar, N. (2013). *Comparison the Concepts of Sense of Place and Attachment to Place in Architectural Studies*. *Australian Journal of Basic and Applied Sciences*, 7(1), 219-227.
12. Lewicka, M. (2008). "Place Attachment, Place Identity, and Place Memory: Restoring the Forgotten City Past. *Journal of Environmental Psychology*.doi:10.1016/j.jenvp.2008.02.001, 1-23.
13. Lynch, K. (1981). *A Theory of Good City Form*. Cambridge MA and London: MIT Press.
14. Mansouri, S.A, 2007, Two periods of space organization in the Iranian city before and after Islam, with the help of the developments in the city of Kerman, *Bagh Nazar Journal*, 7: 49-60 [In Persian].
15. Meesters, J. (2009). *The Meaning of Activities in the Dwelling and Residential Environment*. (Ph.D.), Delft University of Technology, Netherlands.
16. Motalebi, GH. 2006, Recognize the ratio of form and function in architecture, *Journal of fine art*, 25: 55-64 [In Persian].
17. Pakzad, J, 2009, *The course of ideas in urban planning*, Tehran: Shahidi Publication [In Persian].
18. Partovi, P, 2008, *Phenomenology of place*, Tehran, Farhangestan Honar publication [In Persian].
19. Pourmand, H.A; Rikhtehgaran, M.R, 2006, The truth of place and architectural space, *Islamic Art Studies Journal*, 2(4): 43-60 [In Persian].
20. Pourjafar, M.R, 1997, *The role and position of the mosque in the planning and design of neighborhoods in Islamic cities*, Tehran: Tarbiat Modares university publication [In Persian].
21. Proshansky H. M. Fabian, A. K., Kaminoff, R., (1983), "Place identity: physical world socialization of the self", *Journal of Environmental psychology*, No. 3.
22. Rapoport, A. (1982). *The meaning of the built environment: a nonverbal communication approach* University of Arizona Press.
23. Relph, E. (1976), "Place and Placelessness, pion" London.
24. Relph, E. (2007), *Prospects for places: The urban design reader*, Michael Larice and Elizabeth Macdonald Ed, Routledge.120.
25. Relph, E. (1976). *Place and placelessness*. London: Pion.
26. Rezazadeh, R, 1999, Application of environmental sciences in the urban design study process, *Journal of fine art*, 24: 37-44 [In Persian].
27. Shoultz, K.N, 2008, *Architecture: presence, language and place*, translated by Ali Reaze Seyed ahmadian, Tehran: Niloofar Publication [In Persian].

28. Tuan, Y.-F. (1977). *Space and Place: The Perspective of Experience*. London: Edward Arnold.
29. Tuan, Y.-F. (1977) *Space and Place*. Minneapolis: University of Minnesota Press.

